

Præstation og konkurrence:

En undersøgelse af gymnasieelevers oplevelser af krav og forventninger

PERSONBOKS

Signe Corfitz

- Uddannelsesleder og underviser i dansk og oldtidskundskab på Ingrid Jespersens Gymnasieskole.
- Master i Uddannelsesledelse fra DPU, Aarhus Universitet.
- Signe har skrevet masterprojektet "Præstation, acceleration og utilstrækkelighed. En undersøgelse af gymnasieelevers oplevelser af krav og forventninger anno 2023".

Af **Signe Corfitz**

Abstract

Med fokus på konkurrence som samfundstendens og specifikt i uddannelseskontekst undersøger denne artikel en gruppe gymnasieelevers oplevelser af krav, forventninger og præstationspres, samt hvordan det påvirker deres trivsel. Eleverne beskriver et oplevet præstationspres, som stammer fra forestillinger om *andres* krav og forventninger til dem. Det kan medføre, at eleverne internaliserer ydre krav og forventninger i forsøget på at leve op til dem. En del af eleverne har fx høje forventninger om, at de skal præstere til en høj karakter ud fra en logik om: 1) At det i samfundsoptik giver adgang til attraktive videregående uddannelser og dermed flere livsmuligheder. 2) At det rent personligt har afgørende betydning for deres sociale status og muligheder i klassen. Det har skabt en intern konkurrence i klassen, der handler om at være en af de bedste, hvilket påvirker nogle elevers faglige og sociale trivsel. Artiklen slutter med nogle refleksioner over trivselsarbejdet, herunder en balanceret konkurrence, trygge klassemiljøer og fokus på læringsprocessen som en vigtig vej frem mod resultatet.

Ingrid Jespersens Gymnasieskole (IJG) er en privatskole i København med en grundskole på ca. 700 elever og et STX-gymnasium på ca. 320 elever. Jeg har været uddannelsesleder i gymnasiet siden 2023, og et af mine større arbejdsområder er elevtrivsel. I mange år har unges trivsel optaget mig både professionelt og privat som mor til to, og jeg har fulgt den offentlige debat om unges trivsel og årsager til mistrivsel, der har været et højaktuelt emne i de senere år. Så da jeg i foråret 2023 skulle skrive masterprojekt på Master i uddannelsesledelse på DPU, blev emnet elevtrivsel. I mit arbejde er der år for år sket en stigning i henvendelser fra elever, forældre, lærere og studievejledere om enten social mistrivsel i klassen, særlige udfordringer pga. diagnoser eller præstationspres. Artiklens fokus er på sidstnævnte og inddrager som én årsagsforklaring pointer om generelle samfundstendenser til øget fokus på konkurrence og præstationer. Det kan skabe et krydspres af ydre og indre krav og forventninger, der for nogle unge kan føre til oplevelser af utilstrækkelighed og ende i mistrivsel.¹ Jeg har tænkt meget over, hvordan vi på STX bedst skaber gode rammer for

elevtrivsel i en hverdag med mange læringsmål, karaktergivning og fraværsregistrering. Jeg oplever selv at stå i et krydspres som del af en uddannelsesinstitution, der er underlagt ydre krav og forventninger fra samfundet, fx politikere, Undervisningsministeriet, erhvervslivet, sundhedsfaglige personer, forældre og elever, og som dertil som gymnasium selv er med til indefra at pålægge eleverne krav og forventninger fra fx bestyrelsens, ledelsens og lærernes side. I mit masterprojekt undersøgte jeg "gymnasieelevers oplevelser af krav og forventninger" med udgangspunkt i spørgsmålet "Hvor ofte føler du dig presset pga. egne krav og forventninger til skolearbejdet?" Spørgsmålet er fra kategorien "Arbejdspres" i elevtrivselsundersøgelsen (ETU) på IJG fra 2022. Det overraskede mig ikke, at den kategori skilte sig ud i ETU'en, da IJG ud over sin kreative profil og rare elever er kendt for sin høje faglighed samt ambitiøse og fagligt dygtige elever. Men ved punktet "Arbejdspres" lå IJG på niveau med landsgennemsnittet, så her var altså noget på spil for elever i hele landet. Jeg blev nysgerrig på at undersøge, hvad elever på IJG har lagt i deres svar på ovenstående ETU-spørgsmål. Denne artikel har til formål >

¹ Se litteraturlisten for oversigt over anvendt litteratur til mit Masterprojekt: "Præstation, acceleration og utilstrækkelighed. En undersøgelse af gymnasieelevers oplevelser af krav og forventninger anno 2023"

at videreformidle nogle hovedkonklusioner fra masterprojektet ud fra følgende problemformulering: "Hvilke krav og forventninger har elever på IJG til sig selv, og hvad betyder det for deres trivsel? Og hvilke opmærksomheder giver det i arbejdet med elevtrivsel?"

Teoretisk og begrebsmæssig ramme

Flere pointer om acceleration, præstation, utilstrækkelighed og skam fra masterprojektet må vige for den begrænsede plads. Fokus er på konkurrence i en overordnet samfundsoptik og specifikt i klasserummet, samt på hvordan det påvirker elevtrivsel.

Definition af trivselsbegrebet

Trivsel defineres i artiklen i tråd med Trivselskommissionens definition ved, at man som individ generelt set er tilfreds med livet, og at trivsel ikke er det samme som altid at opleve at have det godt. Afgørende for ens trivsel er, at "man kan udvikle sig, udfolde sine evner samt indgå i og bidrage til fællesskaber." (Trivselskommissionen, 2025). Afgørende er det også, at man kan overkomme udfordringer og perioder med oplevelser af fx ubehag, tristhed og frustration. Det vender jeg tilbage til i analysen og refleksionsafsnittet.

Konkurrence i samfundsoptik

Ifølge Hartmut Rosa er det moderne vestlige samfund kendetegnet ved acceleration og en konkurrencelogik med fokus på vækst og profit, som ses individuelt ved en "social kappestrid" om uddannelsesgrader, jobs, indkomst, materielle goder, succesrige børn, en god livspartner og gode venner." (Corfitz, 2023) (Rosa, 2014). Center for Ungdomsforskning (CeFu) peger på øget fokus på bl.a. præstation og konkurrence, fx ved, at: "(...) samfundsmæssige og institutionelle krav og

forventninger til præstation i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet er øget markant over de seneste år, men også at disse krav og forventninger siver ind i fritidslivet og det sociale." (Corfitz, 2021) (Katznelson et al., 2021). Eksempler fra uddannelsessektoren er fx nationale tests i grundskolen, adgangskrav til gymnasiet, der hæves med 2030-reformen, adgangskrav til videregående uddannelser og forringede SU-vilkår. Det kan skabe en tempofyldt, karakterfokuseret præstationsorientering og opleves som et ydre pres, som flere unge internaliserer i forsøg på at følge tempoet og præstere godt (Corfitz, 2023) (Katznelson et al., 2022). I analysen anvendes CeFus begreb "optagethed af andres blikke," der afspejler et behov for at passe ind fagligt og socialt, og som er koblet til en frygt "for at tabe ansigt" og "falde uden for og blive fundet for let." Rosa og CeFu kan kritiseres for et negativt samfundssyn, og min påstand er ikke, at alle oplever tempo og præstationer som et problem. I de senere år har der været debat om graden af mistrivsel blandt unge, og om hvordan vi taler om trivsel og mistrivsel.² Hverken mit masterprojekt eller denne artikel har fokus på alvorlig mistrivsel, som dog helt klart findes blandt en gruppe unge – inkl. nogle af vores elever. Nu til konkurrence i læringskontekst.

Konkurrence i uddannelseskontekst

I uddannelsesspecifik kontekst anvender jeg, med inspiration fra Søren Christesen og Hanne Knudsen, konkurrencebegrebet defineret som: 1) En "iagttagelsesform der konstitueres af en eller flere aktørers sideblik," der forstås ud fra, hvordan "man iagttager sig selv i forhold til andre." 2) Oplevet "knaphed og begær" der skaber konkurrence og et behov for at vinde noget over nogen" – fx at vinde "tredjepartens gunst," hvilket fx kan betyde at opnå lærerens eller andre elevers anerkendelse. "Tredjeparten" har en afgørende rolle i konkurrenceiagttagelsen som den, der sætter målet og bestemmer,

2 Her kan fx henvises til: A) Lars Qvortrups og Karen Wistofts bog *Trivsel og mistrivsel. Mellem offergørelse og kompetencegørelse*. B) Podcasten *Brinkmanns Briks*, afsnittet "Aflys mistrivselskrisen" fra 18./9 2024.

"De bruger udtrykket "friendly fire," et militæruddtryk, der betyder "egenbeskydning", og som bruges, når man i krig rammer egne soldater eller allierede. Sprogligt peger udtrykket på en negativ side ved konkurrencen."

Signe Corfitz

hvem der vinder. Og her kan eleverne iagttage hinanden som forhindringer i forhold til at vinde (Corfitz, 2023) (Christensen, S. & Knudsen, H., 2019). Fra Christensen og Knudsen anvender jeg også begrebet "emulation," der betyder at efterligne eller at overgå nogen, og som "indlejrer konkurrence i et læringsforhold." Her er der tale om dels "rivaliseringens overside," hvor konkurrence bruges som motivationsteknik til at skabe forbedring for alle gennem ansporing uden vindere og tabere, og dels "rivaliseringens underside," der skaber misundelse og had via brug af skam og misundelse som motivations-teknik (Corfitz, 2023) (Christensen, S. & Knudsen, H., 2019).

Empiri, metode og videnskabsteoretisk perspektiv

Til produktion af empirisk data i masterprojektet brugte jeg den kvalitative metode fokusgruppeinterview. Mit videnskabsteoretiske blik er socialkonstruktivistisk forstået sådan, at den viden, fokusgrupper samskaber, ikke er autentiske data, men er kontekstafhængig, relationel og potentiel foranderlig. Indholdet i en gruppediskussion påvirkes af gruppeinteraktionen, og samme person kan altså skabe forskellig viden om samme emne i forskellige kontekster. Mit formål med fokusgruppeinterviews var at undersøge, *hvad* eleverne selv fortalte om deres egne krav og forventninger, og hvordan det påvirkede deres trivsel i klasserummet; samt *hvordan* eleverne forholdt sig til hinanden og de andres udsagn. I denne artikel fokuseres på elevernes "*hvad*". Fokusgrupperne bestod af to grupper med fem 1.g'ere i hver af blandet køn fra den naturvidenskabelige klasse, der scorede højest i ETU'en med 55%, der følte sig "Presset af egne krav og forventninger i skolearbejdet". Jeg bad teamlærerne i klassen spørge 10 elever, om de ville deltage. Som kriterier for deltagelse måtte eleverne ikke vise udpræget tegn på mistrivsel, grupperne måtte gerne være homogene og trykke ved hinanden i håb om, at de så turde tale mere frit sammen, og de måtte gerne have

forskellige holdninger til emnet. Når jeg valgte 1.g'ere, var det ud fra en tese om, at eleverne kom med "friske øjne" på det at gå i gymnasiet og endnu ikke havde indoptaget IJG's vaner, normer og fortællinger om at være gymnasieelev i samme grad som 2. og 3.g-elever. To fokusgruppeinterviews med 10 elever er selvsagt ikke repræsentativt for IJG, og to interviews i én klasse giver ikke nuancer om fx studieretnings- eller årgangsforskelle mellem vores 12 gymnasieklasser. Eleverne var overvejende konsensusøgende under fokusgruppeinterviewene, hvor enkeltinterviews måske kunne have givet andre vinkler. De to interviews gav dog alligevel dels et interessant og nuanceret indblik i én klasse og dels blik for nogle opmærksomhedspunkter, der uddybes i refleksionsafsnittet.

Analyse

Med udgangspunkt i analysespørgsmålet "Hvilke oplevelser har eleverne af præstationspres?" er analysens fokus på konkurrence. Jeg er opmærksom på den negative ordlyd i spørgsmålet, der bunder i et negativt formuleret ETU-spørgsmål. Havde jeg spurgt til noget andet eller spurgt i en positiv ordlyd, ville svarene selvsagt være anderledes. Fra fokusgruppeinterviewene står det klart, at en stor del af elevernes oplevede præstationspres stammer fra forestillinger om *andres* krav og forventninger til dem – fx hjemmefra, blandt gymnasielærerne, andre elever, venner m.m. Der er tale om et større forestillingskompleks, som fremgår i det følgende.

"Dagens historie"

Som svar på hvad "Presset pga. egne krav og forventninger til skolearbejdet?" betød for eleverne, fortæller en elev fra gruppe 1, at eleverne i hans klasse har meget høje forventninger til sig selv, så alle føler, de bør have høje forventninger til sig selv (Corfitz, 2023)³ Han nævner "Dagens historie", der var tænkt som femminutters elevfremlæggelser om et selvvalgt emne i

³ Fokusgruppeinterview 1: 14:05 min.

samfundsfag. Men første elevfremlæggelse varede i 15 minutter. Det satte barren højt fra start, og som en elev siger:

"... så føler man, at hvis alle "Dagens historier" inden dig varer et kvarter og ligesom er så gennemarbejdede, så kan du ikke selv bare komme op med en fem minutters... altså sådan ... en semigennemarbejdet PowerPoint."⁴

"Dagens historie" er et eksempel på "sideblikket" og en "indlejret konkurrence i læringsforholdet," hvor forestillingskomplekset om andre elevers krav og forventninger skaber indre krav og forventninger, for ingen vil præstere dårligere end de andre. Klassekonkurrencen afspejler et ønske om at "vinde tredjepartens gunst," og her er der flere ting på spil. "Tredjeparten," der bestemmer vinderen, er både læreren, der fagligt vurderer eleven og giver karakteren, og de andre elever, hvis anerkendelse giver respekt og kan få indflydelse på ens sociale muligheder i klassen. Fx nævner en elev, at man i gruppearbejde gerne vil finde nogen, der har samme høje niveau som én selv, så det handler om at overbevise de andre elever om, at man altså er dygtig.⁵ I forsøget på at opnå "tredjepartens gunst" kan de andre elever ses som forhindringer, da der er kamp om at blive nummer ét. Jf. begrebet "emulation" viser eksemplet, hvordan nogle elever motiveres til at dygtiggøre sig ved at efterligne og forsøge at overgå hinanden, fx med lige så lange, velforberejdede fremlæggelser som de andres. Men det er en balance mellem "rivaliseringens overside," hvor konkurrencen skaber gensidig ansporing, og "rivaliseringens underside", hvor eleverne er bange for at underpræstere og gøre sig selv til skamme foran både klassen og læreren. Det ses også i næste eksempel, hvor det bliver tydeligt, at nogle elevers faglige og sociale trivsel påvirkes negativt.

Kærlig konkurrence eller "Friendly fire"

En fra gruppe 1 siger, at der er en lidt uskreven konkurrence i klassen. En anden understreger, at klassen altså har det godt sammen og er meget social, så det er en "kærlig konkurrence" (Corfitz, 2023). Det modererer to elever, der fortæller, at eleverne retter hinanden i timerne. De bruger udtrykket "friendly fire," et militæruddtryk, der betyder "egenbeskydning", og som bruges, når man i krig rammer egne soldater eller allierede. Sprogligt peger udtrykket på en negativ side ved konkurrencen, og de to elever nævner et eksempel, hvor en fra gruppe 1 står ved tavlen foran klassen og visker nogle tal ud på tavlen efter at være blevet rettet af en elev. Eleven ved tavlen er hende, der brugte udtrykket "kærlig konkurrence." De to elever, der supplerer hinanden i følgende citat, adskiller sig fra resten af gruppe 1 ved at pege på bagsiden af konkurrencen:

"(...) der kan bare nogle gange godt være lidt kritik (i klassen, red.), og det kan være meget mere "noieren", end når det er fra læreren." (Elev 1) (Gruppen bekræfter) "Jeg har aldrig prøvet, at elever (i grundskolen, red.) har rakt hånden op for at sige noget negativt om ens fremlæggelse. (...) Men her, der siger man bare sådan ens ærlige mening."

(Elev 2) (Corfitz, 2023).

Citatet peger på "rivaliseringens underside" og "en optagethed af andres blikke" i forhold til behovet for at "passe ind og ikke tabe ansigt eller falde udenfor og blive fundet for let" (Corfitz, 2023). Den faglige anerkendelse handler ikke kun om gode karakterer, men har betydning for social accept i klassen (Corfitz, 2023). Generelt fremhæver eleverne det positive ved at gå i en fagligt dygtig klasse (Corfitz, 2023). Eleven ved tavlen ser primært positivt på klassens høje ambitioner og an-

⁴ Fokusgruppeinterview 1: 12:50 min.

⁵ Fokusgruppeinterview 1: 45:32 min.

”Vi er blevet bedre til det i vores klasse, men sådan at have en god spørgekultur og have en god fejlkultur – også den måde, lærerne reagerer, når folk siger noget forkert (...) Altså man skal være... at det er fedt at fejle, og man lærer jo også af hinandens fejl. Man skal jo ikke i 1.g allerede fokusere på, at jeg ikke vil sige noget dumt, fordi så kan det være, jeg får en dårlig karakter.”

Signe Corfitz

spores af konkurrencen. Elev 1 og 2 fortæller derimod, at den interne konkurrence og elevkritik har påvirket deres faglige trivsel negativt, så de er mindre motiverede for at sige noget i undervisningen og har trukket sig fra konkurrenceræset (Corfitz, 2023). De har svært ved at håndtere konkurrencen og oplever, at den begrænser dem i at udfolde deres faglige evner, hvilket også har påvirket deres sociale status i undervisningen, fx ved selvvalgte grupper.

En god fejlkultur og værdi som menneske

I begge grupper taler eleverne om frygten for at fejle og en bekymring for, hvad andre tænker om dem. Gruppe 2 taler på et tidspunkt om deres klassekultur, hvor flere nævner en frygt for at lyde dum foran klassen, og en elev siger: *”Altså, jeg tænker lidt det her med, at hvis jeg ikke viser, jeg er klog, så tænker alle folk, at jeg er dum, og det er jo ikke sådan, det fungerer”* (Corfitz, 2023). Det fører til en snak om at turde fejle:

”Jeg tror, det er vildt vigtigt at have et godt læringsmiljø i klassen, og det lyder virkelig overfladisk, men vi er blevet bedre til det i vores klasse, men sådan at have en god spørgekultur og have en god fejlkultur – også den måde, lærerne reagerer, når folk siger noget forkert (...) Altså man skal være... at det er fedt at fejle, og man lærer jo også af hinandens fejl. Man skal jo ikke i

1.g allerede fokusere på, at jeg ikke vil sige noget dumt, fordi så kan det være, jeg får en dårlig karakter.”

(Corfitz, 2023).

Det bakker en anden straks op om og siger: *”at man ikke skal skamme sig over at lave fejl.”* (Corfitz, 2023). Hermed peger eleverne på vigtige elementer af faglig trivsel, hvor det at fejle og turde stille spørgsmål opleves ”ufarligt” og som et led i at lære og at forbedre sig. Det er ikke nyt, men stadig meget essentielt, da jeg ser et stigende antal elever, der er bange for at bidrage til klassefællesskabet via aktiv deltagelse, og det bremser dem i at turde udfolde egne evner. Begge grupper taler også meget om karakterer. I gruppe 1 siger én, at det ville være et brud på hendes kerneidentitet, hvis hun pludselig fik 02 i alt, og at det handler om at opretholde de forventninger, man har sat op.⁶ En elev i gruppe 2 siger, at ”godt nok” for hende er lig med 12-taller. Hun fik 12 i alt i grundskolen, og det efterstræber hun stadig (Corfitz, 2023). Hertil siger én:

”Jeg har tænkt over ... hvad er jeg egentlig sådan værd? Nå, men det jeg er værd, det er, at jeg er okay god i skolen, jeg skal måske spille fodbold, jeg er god til at løbe... og så måske ens udseende-agtigt... Er jeg god nok? Hvad har jeg egentlig at byde på til verden? Det, tror jeg, der er mange, der tænker over.”

(Corfitz, 2023)

>

⁶ Fokusgruppeinterview 1: 50:02 min.

"Et opmærksomhedspunkt er at balancere konkurrence, så den ikke tipper over i "rivaliseringens underside," men holdes på et niveau af gensidig ansporing til forbedring."

(Elev-citat)

En elev svarer, at man godt kan have en tendens til at se personlighed som, at man er klog, god i skolen og har 12-tallerne. Det fører til en snak om, at man er så meget mere end et 12-tal, og at 12-taller ikke gør én til et godt menneske (Corfitz, 2023). Udsagnene kredser om menneskets værd målt i præstationer, men åbner for at skelne mellem gøren og væren, når det kommer til at vurdere menneskelig værdi (Corfitz, 2023). Her et oplagt samtaleemne, der kan udfoldes med eleverne. Det uddybes i refleksionsafsnittet.

Konklusion

De to fokusgruppeinterviews har givet et indblik i en gruppe elevers oplevelser af krav og forventninger ofte udløst af forestillingen om andres krav og forventninger, som nogle elever har gjort til et indre præstationspres. Det kan påvirke elevernes individuelle faglige og sociale trivsel på forskellig vis. Rosas og CeFus pointerer om acceleration og konkurrencelogik peger på samfunds-skabte faktorer, der kan medvirke til et præstationspres, som nogle elever tager med ind i klasserummet. Et opmærksomhedspunkt er at balancere konkurrence, så den ikke tipper over i "rivaliseringens underside," men holdes på et niveau af gensidig ansporing til forbedring. Elevernes ønske om at opretholde et højt fagligt niveau, helst med 12-taller, har i den specifikke klasse skabt en intern konkurrence, der ansporer nogle elever til forbedring, men får andre til trække sig fra aktiv deltagelse i timerne. Eleverne kan se fordele ved at gå i en ambitiøs klasse, men fremhæver vigtigheden af en "god spørge- og fejlkultur," så fejl ikke tolkes som at være dum, hvilket de oplever kan påvirke deres sociale accept i klassen. Eleverne kobler høje karakterer til deres identitet og værd som menneske. De kan godt se ulemper ved fokus på høje karakterer og prøver at fortælle sig selv og hinanden, at karakterer ikke betyder alt. Men når jeg siger, at karakterer ikke er altafgørende for et godt liv, svarer eleverne, at karaktererne afgør deres fremtid, så

længe der er adgangskrav til videregående uddannelser (Corfitz, 2023). Adgangskrav som ydre præmis kan give et oplevet karakterfokuseret præstationspres i klasserummet, og det, oplever jeg, kan påvirke elevtrivslen negativt. I undervisningen oplever jeg også, at fokus på høje karakterer kan forskyde fokus fra læringsprocessen til selve resultatet, hvor høje karakterer – apropos "social kappestrid" om uddannelsesgrader, gode jobs og livsmuligheder m.m. – opleves som afgørende for elevernes fremtid.

Refleksioner over trivselsarbejdet

Eleverne peger selv på et oplagt fokusområde omkring deres faglige og sociale trivsel i form af en god "spørge-, fejl- og feedback-kultur" og en god tone i klassen. Et trykt læringsmiljø med gensidig ansporing til forbedring uden "rivaliseringens underside" er vigtigt uanset skoleform og elevtyper. Det skulle gerne skabe rammer, hvor eleverne oplever at kunne udfolde deres evner fagligt og socialt og hjælpe eleverne til at håndtere oplevelser af ubehag, fx hvis det faglige stof er svært, eller at frem-læggelser føles ubehagelige. Et opmærksomhedspunkt er her, at elevkompleksiteten kræver forskellige tilgange til eleverne i lærings- og præstationssituationer, da elevernes tærskel er meget forskellig mht., hvor hårdt de føler sig presset eller "dømt." Jf. trivselsdefinitionen er det afgørende både for elevernes faglige og individuelle trivsel, hvordan de håndterer udfordringer, frustration og oplevelser af ubehag. Som tovholder på SPS-området har jeg i de senere år erfaret, at elever med behov for socialpædagogisk støtte (SPS) har krævet en større indsats i klasserummet fra lærernes og teamlærernes side, når det kommer til at rumme meget forskellige behov. Her kan sundhedsfaglige anbefalinger og forældreforventninger udfordre lærernes arbejde og støde sammen med studie- og ordensreglernes krav om tilstedeværelse og aktiv deltagelse. Det er i sig selv stof til en helt ny

artikel. Et andet vigtigt fokusområde omkring faglig og social trivsel er at styrke faglige fællesskaber fx ved at arbejde med konstruktivt gruppearbejde, da mange elever ikke har lært, hvordan man samarbejder i grupper, og helst selv vil danne grupper ud fra parametre som fagligt niveau eller sociale relationer.

Tiltag som halvklassesundervisning eller undervisning og elevoplæg i mindre grupper skaber basis for mindre læringsfællesskaber. Jeg oplever, at det for nogle elever virker mere trygt at øve sig fagligt og fejle, når der er færre elever at "konkurrere imod", og det kan også mindske oplevelsen af "knaphed" på lærerens opmærksomhed, samtidig med at de positive effekter af konkurrence stadig er i spil, da eleverne fortsat kan anspore hinanden i mindre grupper. Jeg oplever også, at det kan påvirke stemningen i klasserummet positivt at tydeliggøre forskellen på, hvornår man er i lærings- og øverum eller i en bedømmelsessituation. Jeg oplever generelt et paradoks ved at stå i et krydsfelt af eksterne og interne

dynamikker, som uddannelsessystemet er underlagt som et vilkår. Her tænker jeg bl.a. på adgangskrav til de videregående uddannelser, der kan skabe øget fokus på karakterer, oplevelser af præstationspres og ydrestyret motivation for at opnå høje karakterer (Corfitz, 2023), hvilket påvirker nogle elevers trivsel negativt, hvis ikke de lærer at balancere krav og forventninger og håndtere de udfordringer, de møder. Det vil efter min mening være oplagt at gå mere i dialog med eleverne om dannelsesspørgsmål, og hvad der udgør menneskelig værdi. IJG's elevråd har påpeget en tendens til på IJG at fremhæve elevernes fagligt høje præstationer, og vi er nu opmærksomme på også at fremhæve de mange gode elevfællesskaber. Eleverne i den ene fokusgruppe nævnte også efter interviewet, hvor lettede de var over at høre, at de ikke var alene om deres oplevelser af krav og forventninger, hvilket peger på vigtigheden af samtaler om forskel på præstation og værdi, på gøren og væren. ●

Litteratur

- Bjerg, H. & Staunæs, D. (2010). Anerkendelse i ledelse og blussende ører" i *Asterisk*, nr. 51 af DPU's digitale magasin. DPU, Aarhus Universitet, 2010.
- Christensen, S. & Knudsen, H. (2019). Komme først eller være god? Konkurrence som prekær motivation for læring. I Kousholt, K. et al. (red.) *At skulle ville. Om motivationsarbejde og motivationens tilblivelse og effekter*.
- Corfitz, S. (2023): *Præstation, acceleration og utilstrækkelighed – en undersøgelse af gymnasieelevers oplevelser af krav og forventninger anno 2023*. Masterprojekt ved DPU.
- Hjortkjær, C. (2020). *Utilstrækkelig. Hvorfor den nye moral gør de unge psykisk syge*. Forlaget Klim
- Katznelson, N. et al. (2021). Ny udsathed: nuancer i forståelser af psykisk mistrivsel. I *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*. Universitetsforlaget, Årgang 2, nr. 2.
- Katznelson, N. et al. (2022). *Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering – om ny udsathed i ungdomslivet*. 12. udgivelse i serien Ungdomsliv. Aalborg Universitetsforlag.
- Rosa, H. (2014). *Fremmedgørelse og acceleration*. Hans Reitzels Forlag.
- Trivselskommissionen (2025). *Trivselskommissionens afrapportering*. Undervisningsministeriet. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/trivselskommissionen/250224-trivselskommissionens-afrapportering.pdf>